

Diagnóza: hyperaktivita

MUDr. Josef Jonáš

Skotačící a rozradostněné dítě je snem každého rodiče. Čím dál častěji se však můžeme setkat s případy, kdy se dětská živost poněkud vymyká kontrole. Dítě je neklidné, ukřičené, nesoustředěné... Sobě ničí dětství, rodičům klid, učitelům nervy. V Čechách strmě stoupá počet dětí, jimž byla diagnostikována některá z poruch pozornosti. Nejčastější a nejproblematičtější bývá hyperaktivita. Proč počet takto postižených dětí neustále narůstá? Jak se na hyperaktivitu dívá klasická a jak celostní medicína? A co vlastně zapříčiní její vznik? Na tyto a mnohé další otázky budeme odpovídat v seriálu nazvaném HYPERAKTIVNÍ DÍTĚ.

Porucha pozornosti

V Diagnostickém a statistickém manuálu duševních poruch Americké psychiatrické společnosti 3. revize (DSM-III) jsou potíže hyperaktivního dítěte zařazeny do skupiny poruch pozornosti. U dětí s hyperaktivitou jsou tyto poruchy přítomny stále, kdežto nadbytek motorické aktivity se často během dospívání snižuje. Existuje dokonce podtyp poruchy pozornosti bez hyperaktivity. K němu se řadí děti pomalé, hypoaktivní, méně nápadné, introvertní, úzkostné, bojácné. V důsledku poruchy pozornosti se nemohou normálně zapojit do výuky ve škole a navázat přátelství. Tyto děti trpí poruchou pozornosti se syndromem hypoaktivity. Oba typy dětí, jak hyperaktivní, tak hypoaktivní, mají mnoho společného – poruchu pozornosti, neschopnost se soustředit a setrvat u konkrétní činnosti.

Hyperaktivita pohledem klasické medicíny

Mezi hlavní projevy hyperaktivity patří extrémní neklid, nepozornost a nesoustředěnost, která vyčerpává nejen dítě, ale také jeho okolí. Tomuto stavu se odborně říká hyperaktivita s poruchou pozornosti (ADHD – Attention Deficit Hyperactivity Disorder). Tento výraz se používá ve světě. U nás se setkáváme s termínem lehká mozková dysfunkce – LMD. Tento termín není příliš šťastný, protože rozsáhlé výzkumy doposud neprokázaly spojitost mezi hyperaktivitou a jakýmkoli poškozením mozku. Klasická medicína přesto řeší hyperaktivitu především podáváním medikamentů, které mají za úkol zlepšit výměnu a funkci určitých látek (neurotransmitterů) v mozku pacienta.

Hyperaktivita pohledem psychologů

Řada odborníků nepovažuje tyto symptomy za onemocnění, ale za jistý typ chování dítěte, způsob, jakým reaguje na své okolí. Tento psychosociální přístup používá následující pojmy: klidné dítě, temperamentní dítě a problémové dítě. Přístup z hlediska psychologie je mnohem šetrnější, protože tímto zařazením chrání malé pacienty před nálepkou psychicky nemocných. Hyperaktivní děti považuje především za jedince s velmi zranitelnou a křehkou osobností, vystavované nadměrnému stresu. Součástí tohoto přístupu je především požadavek tvorby vhodného domácího prostředí, prosazení individuálního programu ve škole a psychoterapie, která vede ke zvýšení sebedůvěry a větší vyrovnanosti dítěte.

Hyperaktivita pohledem celostní medicíny

Řada vědců stále zastává názor, že příčinou syndromu hyperaktivity je mozková porucha. Názory se různí: hyperaktivita vzniklá jako následek nevýrazného poškození v těhotenství a kolem porodu,

postižení čelních laloků, narušené funkce tzv. neurotransmiterů, přenašečů signálů mezi neurony, ... Ačkoli se názory lékařů a vědců různí, v jednom se shodují všichni: toto postižení nezasahuje ani intelekt, ani citovou oblast. Pro lékaře celostní medicíny je takový verdikt absurdní, jelikož hyperaktivita je provázena silnými citovými projevy, mezi něž patří například agrese, plačtivost a další.

Důležitá je souhra hemisfér

Lidský mozek se skládá ze dvou hemisfér. Jsou spojené a měly by se doplňovat. Právě určitá asymetrie hemisfér hraje podstatnou roli u vzniku hyperaktivity. Každá z hemisfér má odlišné funkce a plní důležité úkoly. Víte jaké?

- **Levá hemisféra** – mozková kůra této hemisféry odpovídá za logické, abstraktní, verbální myšlení. Tuto hemisféru bude více potřebovat například matematik nebo právník.
- **Pravá hemisféra** – mozková kůra v této oblasti plní funkci celistvého chápání skutečností, obrazné představivosti, fantazie, spojuje nás s naším podvědomím. Tuto hemisféru bude více využívat například malíř, básník či hudební skladatel.
- Takto pracují hemisféry u praváků. U leváků je to naopak.

Jsme „levohemisférační“

O naší civilizaci lze do určité míry hovořit jako o „levohemisférické“ – podporuje výkon, preciznost, sebeovládání. Avšak i pravá, „němá“ polovina velkého mozku, kterou vědci dlouho považovali za méně významnou, hraje vedoucí úlohu při řešení složitých a nepřehledných životních situací, překonávání stresu a regulaci emočních pochodů. Je to zdroj tvůrčí aktivity a intuice, centrum našeho duševního a potažmo i tělesného zdraví. U hyperaktivních dětí se můžeme častěji setkat s levorukostí, nevyhraněnou lateralitou (nevyjádřenou asymetrií hemisfér) nebo zkříženou lateralitou (různostrannou dominací ruky a oka), a tedy s vyšším sklonem k poruchám učení. Jinými slovy je ohrožena harmonická spolupráce pravé a levé poloviny mozku. Hyperaktivní dítě, které nezvládne ve škole základní dovednosti ve čtení, psaní a počítání, se s takovým handicapem bude v životě jen obtížně vyrovnávat. Hyperaktivním dětem proto mohou s jejich poruchou výrazně pomoci metody práce s mozkem – například kineziologie, bio feedback, behaviorální terapie a další.

Detoxikační medicína se na hyperaktivitu dívá z hlediska medicíny celostní. Všímá si tedy nejen jednotlivých orgánů a jejich funkcí nebo dysfunkcí, ale také vzájemných vztahů mezi nimi a rovněž předpokladů psychických. K práci s mozkem navíc řadí i detoxikaci autonomního nervového systému a detoxikaci dalších orgánů jako plic, střev, žaludku, jater a dalších. Podrobněji probereme detoxikační postup i základnosti hyperaktivity v dalším pokračování našeho seriálu.